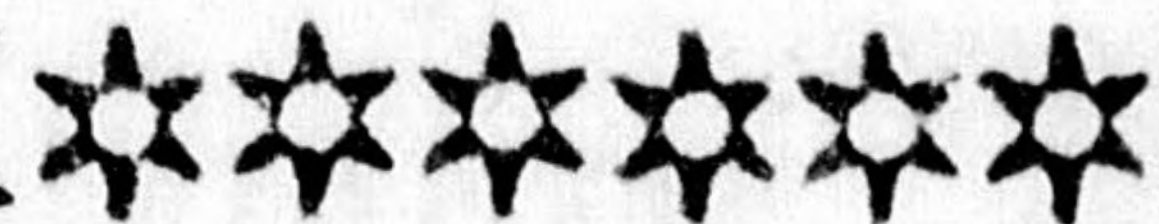

Nro. 43.

A' FELS. CSÁSZÁR, ÉS AP. KIRALY
KEGYELMES ENGEDELMÉBŐL.

Indúlt Bétsből Pénteken November 27-ik napján 1812-dik
esztendőben.

B é t s.

Hertzeg *Kaunitz Rittberg Domokos András* Gróf *Questenberg*, fő Udvari Mester, és valóságos Titkos Tanácsos úr ő Exc.ja, életének 73-dik esztendőjében e' hónap' 24-dikén meghalálozott.

Ő Cs. K. Felsége méltóztatott *Nagy Rakovi Rakovszky Márton* Generálmájor urat, a' *Mária Therésia* katonai Rendje Ritterét, 41 esztendőktől fogva tartó katonai szolgálatai által szerzett érdemeire nézve *Austriai Bárová* tenni és az arról való diplomát néki minden taksafizetés nélkül kiadatni.

Azt írják Budáról, hogy a' *Palatinus* ő Fő Hertzegsége által felállított *Szóllótzúkor* fabrika' munkája olly előmenetelenen folytattatik,

hogy *Budán* és az ő Fő Hertzegsége *Üröm* nevű jószágában 50 és 60 V. Cz. forinton is adják és árulják a' Szöllőszirupot. *Budán* apránként is árulják és adják ugyan azt.

Pesten egy kisdéd munka jött - ki két árku - son, melly által méltó figyelmetességre indítatott a' közönség. Oda czéloz, hogy a' *Dunán* való kereskedés a' hajókázás' módjának tökéletesebbé való tétetése által jobb lábra állíttassék, nevezetesen pedig hogy a' hajóknak a' vizen fel felé való evezéssek, a' nélkül, hogy a' hajók a' *Duna* partjain menő lovak által vonattassanak, gyakorlásba vétetődjön. Két vagy négy lovak, mellyek magán a' hajón bizonyos tsiga által dolgoznak, annyit fognak véghez vinni, vagy annyi terhet hajtanak felfelé a' vizen, a' mennyinek felvontatására a' közönséges mód szerint par - ton 30 vagy 50 lovak kívántatnának. Ezen hajózás a' *Palatinus* ő Fő Hertzegségének pártfogásával és oltalma alatt, 500 V.Cz. Forintokból álló *Aktziák* által állíttatik - fel. Mennél több *Aktziák* gyűlnek össze, annál több hajók fognak építtetni.

* * *

A' régibb újságlevelekből juthat eszünkbe, hogy az alatt, míg a' Hertzeg *Schwartzenberg* vezérlése alatt lévő *Austriai* armáda a' *Bug*' vize job és bal vidékein a' múlt *Septemberben* és *Oktoberben* külömbkülömb mozdulásokat tett, ezen armádának egy brigadája a' *Generális Mohr* vezérlése alatt *September*' közepén a' *Styr* vize mellől, a' hol akkor a' fő armáda állott, a' *Pripicz* és *Pino* vizeken által *Pinsk* felé küldetett - el, oly rendeléssel, hogy a' *Bereczina* mel.

lyékein *Bobruysk* felé álló Frantzia és a' Lengyel seregekkel való közösülést fenntartsa. Ezen parantsolathoz képpes egész Oktober' elejéig megmaradott ez a' Brigáda a' *Kobrini* és *Pinski* vidékeken: hanem ekkór, minthogy a' *Pripez* felé igen nagy erővel előnyomúlt ellenségtől nyomattatott, 's minthogy magát az ellentállásra igen gyengének lenni látta, és minthogy már a' Hertzeg *Schwartzenberg* fő ármádájának a' *Bug* mellé lett visszazameneteléről is tudósítottatott vala: tehát magát Gen. Báró *Mohr* is ezen Brigádával a' szélső vígyázó csoportok között *Kosiebrod* mellett történt kevés verekedés után, *Wieliczko* felé leg jobb rendel visszavonta. Ezen helyen a' *Bielavitz*i erdőbe való bemenetelnél, magát a' Brigada Oktober' 9-dikén állásba helyeztette. —

„Az ellenség, a' melly *Prusana* és *Sureszow* felől a' miéinknek utánnok jött, a' *Hessen-Homburg* Huszár regementjének egy Svadronjára, melly a' nevezett erdő előtt állott, réá ütött. Három Kozák Svadronok már körülkerítették vala ezt az egy Huszár Svadront, de a' mellynek segítségére egy tartalékban álló fél Huszár Svadron megérkezvén, kivágtá azt a' Kozákok közzül. —

„Most már a' Kozákoknak és Tatároknak 4 újabb Pulkja támadta - meg legsebesebb réá való rohanással a' nevezett Huszár Regementbéli Oberstlieutenánt' Osztályát: a' mellynek segítségére azonközben ugyan azon Regementbéli Oberster Osztályával maga az Oberster Hertzeg *Hessen-Homburg Gustáv*, galoppban előre sietvén, az ellenségre nagy sebességgel réá ütött, és azt vissza verte. A' Hertzeget ugyan az össze

zavarodás közben egy lántsás Orosz ledöfte a' lováról, de Regementjének vitézsége által tsak ugyan megtartatott. Noha keményen megsebesítetve, egy Huszártól nékie ajánlatot lóra tsak-ugyan hamarjában felkapott, 's olly szerentsés-sen folytatta seregének vezérlését, hogy a' Kozákok és Tatárok visszaverették, melly után a' Hertzeg magát a' Regementjével az erdő felé vissza vonta, olly czéllal, hogy az ellenséget ezen erdő mellé tsalhassa, a' melly gyalogsággal volt megrakva: de nem ment oda utánna az ellenség. —

„Különösen dítséri a' vezér Generális úr valamint az Obersternek Hessen-Homburg Gusztáv Hertzegnek, úgy a' Regement mostani Obersterének akkori Oberstlieutenánt *Jünger Úrnak*, 's az egész Regementnek, a' sokkalta nagyobb számú ellenség ellen kimutatott vitézségeket. —

„Minthogy azonközben ezen idő alatt már a' gyalog ellenséges seregek is közelgettek *Pruszanából* erre felé: erre nézve Generális *Mohr Welinczelót* gyalogsággal megrakván, maga a' sereg' több részével vissza vonta *Novidwor* felé magát (a' Niemen felé). —

„Oktober' 11-dikén *Slonim* felé kezdvén nyomúlni az ellenséges ármáda: a' mi Brigadánk ekkór a' *Niemen* vizén által költözött, és *Grodno* mellett szállott-meg, a' honnét a' maga közösülését azután *Bialistokon* által a' *Búg* mellyékein lévő Austriai fő ármárával helyreállította. —

„Ezen Brigadánknak vesztése, annak egész széllyel való tsapkodása alatt 98 elesett és megsebesedett emberekre telt. A' sebesek között találtattak két tisztek és egy altiszt. —

„Az ellenség' vesztese csak az egy *Welin-*
czelói verekezésben 300 emberekből állott. —“
(Ez a' tudósítás hivatal szerént való: de a' mint
minden látja nem adattathatott - ki akkór, mikor
a' fő ármádának ugyan azon időbéli hadi mun-
kái kiadattak, minthogy a' Gen. Báró *Mohr*
Brigadája ezen időben a' Niemen mellyékein járt,
és messzire volt a' fő ármádától).

* * *

A' *Polotzk*-körül a' *Düna* job és bal partja-
in Oktober' 14-dikétől fogva 31-dikéig folyt ve-
rekeések' leírásának végezete: —

„Ezek a' 22 zászlók csak azért rakattak volt
erre a' szekérre, minthogy ezen keresztül vag-
dalt és árkolt földön a' Batalionok gyakran el-
széledni kéntelenítettvén, a' zászlók mellé kíván-
tató őrző csoportokra nézve a' sereg' mozdulásai-
nak alkalmatlanok voltak: de az ellenség telyes-
séggel nem nézheti ezeket a' zászlókat úgy, mint
ha a' verekezésben nyerte volna - el őket, éppen
nem tarthatja őket győzedelmi jeleknek; nem vi-
tézség által vette - el, hanem az úton találta elől,
a' hol nem védelmeztettek.

„A' verekeések a' következett napokon is
folytak, Generális *Stengel* 24-dikben *Babinitsi*
mellett a' szövetséges sereg' szélső vígyázó tsa-
patjait vissza nyomta, kik azután az ellenség-
nek igen nagy száma előtt éjjeli 12 órakor *Zvo-*
nia és *Woron* felé vissza vonták magokat, 's
minthogy a' *Wilna* felé menő útat kellett fedez-
niük; 29-dikben *Povichniához*, 30-dikban pedig
Daniloviczhez jöttek. —

„A' *Bavarus* sereg' vesztese ezen napok alatt
3 elesett és 14 megsebesedett tisztekre; 15 elesett

és 126 megsebesedett közemberekre telt. (A' Frantziák' vesztése külön tudósításban fordul elő). —

„Ágyúzó Oberster Báró *Cologne*, a' ki azért, hogy az Augustus' 18-dikán kapott sebből 's egyéb betegségeiből magát meg gyógyíttassa, *Bavaria* felé útnak indúlt vala, ezen Oktoberi újabb verekedésnek alkalmatosságával *Rudnia* és *Vetran* között a' Kozákoktól elő találtatott, és elfogott. —

„A' Generálstáb' Oberstere Báró *Cameau* 's a' tábori szekeresek' Májorja *Douve*, kik között az elsőnek egyik lábát egy golyóbis özsze rontotta, a' másiknak lába pedig hasonlóképpen meglövettetvén elvágattatott vala, több más sebes, beteg, és elhozhatatlan tisztekkel egyetemben *Polotzkban* maradni kényszerítették. —

„A' *Plissa* mellett hátrahagyatott fegyverek és munitziók, az ellenségnek oda lett megérkezése előtt nagy részint özszeégettettek vagy egyéb módon semmivé tétettek.

* * *

A' *Párisi* újságokban egy levél jött - ki, melyet a' nagy ármádától még Oktober' 19-dikén írt egy Frantzia tiszt, 's a' mellynek ez a' foglalatja: —,

„*Moskau*, Oktober' 19-dikén: 1812. —

„Az ármáda ismét meg fog mozdúlni. Azzal a' sereggel, a' mellyhez én is tartozok, 8 napok előtt mustrát tartatott a' Császár, 's ditsekedés nélkül elmondhatom, hogy regementjeinknek jó magoktatásokkal és gyakorlottságokkal igen meg volt elégedve. —

„Ti egyéb *Párisiak*, a' kik valamely kávéház' szegletében vagy valamely szobában tsen-

desen üldögélve minden tartózkodás nélkül ítélték Európának állapotjáról, 's minden történetek felől tsak úgy okoskodtok mint eszetekbe jut, fogadni mernék, hogy ti a' ti vélekedéstelek szerint a' Császár' plánumát is eltalálnátok. Mi pedig részünkről, a' kik tsak verekedni és győzedelmeskedni szoktunk az ő parantsolatai szerint, tapasztalásból tudjuk, hogy ő mindenkor a' bőltsebb és jobb részt szokta választani; erre nézve tökéletes nyugalomban vagyunk. —

„Minekelőtte *Moskauból* útnak indúltunk volna olly véggel, hogy meg lássuk mit tsinálnak a' *Kalugai* vidékeken a' Kozákok, a' Kremltet meg erősítettük, és elmínáztuk. E' talám különösnek látszhatik előttetek: pedig igen természetes dolog; minthogy ha őrző sereg marad *Moskauban* hátra, úgy ez hasznát veheti ennek az erősségnek; ha pedig sükségtelennek fog találtatni az, hogy őrző sereg maradjon itt, ezen esetben felvettetik az erősség, mint ez, az illy környűlállások között mindankor megtörtént. —

„A' mi éngem' illet, ha néminémű vélekedéseimet én is kinyilatkoztatni mérészleném, azt mondanám, hogy az ármáda az ősznek utólsó szép napjait arra fogja használni, hogy a' téli szállásra való menetelre sükségesképpen meg kívántató előre való lépések meg tétődjenek. Az emberek nagyobb részint, a' kik háborúban soha nem voltak, nem tudják mit tesz ez a' szó: *téli szállás*. Valóság az a' dologban, hogy egy ilyen Országban a' milyen ez, a' melly ily kevéssé népes, a' téli kvártély szélesen kiterjedő vidéket kíván, még pedig úgy, hogy az ellenességnek alkalmatlankodásai ellen elegendő bátor-

ságba legyen helyheztetve. Én, fő képpen az útnak rossz vóltokat tekintvén, telyességgel nem fognék tsudálkozni azon, ha mi ahoz a' línéához találánánk közelíteni, a' melly leg közelebb van a' mi magazinumainkhoz. Nékünk *Wilnában*, *Minskben*, és *Grodnóban* véghetetlen sokaságú munitziónk, 's mindenféle *provisiók* van. Egyéb eránt, tselekedje bár a' mi Császárunk azt, a' mit akar, elég az ahoz, hogy én előre meggyőződve vagyok a' felől, hogy a' mi ármádánknak jó állapotja lészen. Jut eszembe ezen alkalmatossággal, hogy mi az utolsó háborúban, minekutánna az Oroszokat *Pultusk* mellett jól meg kopogtattuk volna, egész tsendeséggel téli kvártélyokra mentünk, és leg kissebb félelem nélkül vártuk a' tavasznak és az újabb győzedelmek' idejének elkövetkezését. —

„Mi *Moskauban* sok vadbőrt találtunk. Én magam is farkasbőr bundába takartam magamat, a' mellytől igen tekintetes formát kaptam, és a' melly nékem jó szolgálatot fog tenni a' télen. Ingyen se gondoljátok, hogy a' hideg ezen országban olyan legyen, mint nállatok. Ez itt száraz hideg; itt e' rendkívül tiszta szokott lenni örökké, a' melly egészségesebb katonáinknak, mint a' ti nedves teletek és sokáig tartó záporaitok. Soha sem volt Regementjeinknek kevesebb betegjek mint most. Itt nem újság az igen idős ember; én sok embert láttam itt, a' ki már túl jár a' száz esztendőn, 's még is egészséges és jó erőben van. —

„Nállatok kétségkívül sokat beszéllenek a' Kozakokról, és ti bizonyosan ezeket rettenetes embereknek tartjátok. Ne higyjétek! Tsak pusz-

títani és arra jók, hogy a' szélen álló tsoportokat meglepjék, ha nem jól vigyáznak: de Battalionainknak tekinteteket ki nem állják; egy Huszár Regiment a' legszámosabb Kozák-Pulknak elkergetésire elegendő. —

„A' mit, barátom, nékem *Párisról* írtál, nagy gyönyörűségemre szolgál. Ti látom most is csak azok vagytok, a' mik régen voltatok. A' ti gyönyörűségetek csak az, ha új játékot nézhettek; ha valamelly tántzó aszszonyt hibásan lépni, vagy magának igen sokat tulajdonítani szemlélték; titeket az e'félék mulattatnak, 's ez ellen nem is lehet semmi ellenmondás. De nem így van ám a' dolog ott, a' hol hadakoznak. Éreztétek állapototoknak szerentsés vóltát, és adjatok hálákat annak a' Monárchának, a' ki mind azokat az inségeket és ostromozásokat, mellyekkel titeket ellenségeitek meglátogatni szeretnének, ezeknek fejekre térít vissza, 's a' birodalom' belső békességét, és az emberek' nyugodalmát bátorságossá teszi. Mi ezt jobban érezzük mint ti, minthogy közelébb vagyunk a' játék néző helyhez.“

* * *

Azokról a' hadi történetekről, mellyek még a' múlt Augustus' 17-dik és 18-dik napjain adták elő magokat *Polotzk* mellett, már régen kihirdetük a' Frantzia és Bavarus tudósításokat. Az ezekről szólló Orosz tudósítások még most érkeztek meg hozzánk, és sokkal hosszabbak, hogy sem a' mi leveleinkbe férhetnének. Gróf *Wittgenstein* az Orosz Vezér, a' ki ezen tudósításokat Sándor Császárhoz küldötte, e' képpen végzi a' maga tudósítását: —,

„Így végződék - el ez a' heves és vakmerő verekedés (Aug. 18 dikán), mellyben az ellenségnek reménsége, a' ki itt 130 ágyúkból szünetlenül egy punktumra tüzelt, a' vala, hogy seregeinket megverheti, és a' maga sokszori megverttetéséért a' mi első osztály - ármádánkon bosszúját álhatja: de a' mi vezéreinknek és alattvalóinknak példás vitézsége, az ő czélzását semmivé tette, 's a' Felséged' seregeit új győzedelmekkel fedte bé. A' vesztes ezen két napokon részünkről nem kevés volt. *G. Berg, Koschakovszky,* és *Hamen* megsebesedtek; az első tsak gyengén, 's már ismét a' tábornál szolgál; megölettek 22, és sebet kaptak 98 Stabális és egyéb feltisztjeink. Elesett közembereink' száma 1462-re, a' megsebesedetteké 2747-re telt. Hanem az ellenség' vesztese jóval fellyül haladja a' miénket. Generálissai nagyobb részint megsebetedtek, a' kik között vannak *Oudinot* és *St. Cyr* Marschallok; ennek' a' keze kapott sebet, annak a' vállát lötte - meg egy stutzos katonánk. Bavarus Generális *Deroi* a' derekán kapott halálos sebet (tsak hamar meg is hólt); egy Bavariai Brigadirost, kíséreeivel egyetemben özsze vagdalt a' Császári lovas testőrző Regementnek egy Svadronja. Az egyik Bavarus osztály 117 Stáb és fő tiszteket és 5000 közembereket vesztett a' két napi verekedésben. A' két Frantzia Osztályoknak, is, kivált az ő számos lovasságoknak vesztese, ágyúink' tüzenek, 's lovasságunk' mérges bévágásának jó következéséről ítélvén, nem vólt kevesebb a' Bavarusok' vesztesinél, sőt fellyül haladta azt. Ágyút 15-töt nyertünk volt a' tsatában: hanem, minthogy nem volt elég lovunk, az ágyúk pedig

nagyok 's tajgáik özssze rontatva voltak, kettőnél többet el nem hozhattunk. —

„Tisztet 15-töt, és 3201 közembert fogtunk el. Zászlót azért nem nyerhettünk egyet is, mert hogy most az ellenséges seregeknél nincs zászló a' tsatázásközben (Így történhetett tehát, hogy az Oktoberi verekedések' alkalmatosságával egy szekeren 22 Bavarus zászlót fogtak el az Oroszok).

Nagy Britannia.

Anglus Admiralis Hope, a' 74 ágyús línea hajóra Oktober' 28-dikán felülvén, elevezett Angliából a' Baltikum tenger felé. Mindenféle hajókötelekkel, vasmatskákkel, és hajóvezető emberekkel volt tele a' hajója, oly véggel, mint közönségesen hírlelik, hogy az Orosz hadi hajós sereget Angliába hozza. A' Plymouthi kikötőhe ybe parantsolat érkezett, hogy ezen hajóssereg' számára helyet tartsanak készen, 's egyéb készületeket is megtettek fogadására.

Az új Orosz Követ Gróf Liewen Nov. 4-dikén megerkezett Londonba, Oubril Úrral együtt.

Angliának most 369 külömbkülömbféle hajói vannak szolgálatban az Európai külömbkülömb tengereken; 85 línea hajók találtatnak közöttök, a' többek Fregátok, Korvették, Brieggek, és egyéb nevű kissebb hajók. — Ezeknek felette mint a' közelébbi újság levelünkben írtuk, mivel sok Frantzia kikötőhelyekben olyan mozdulások vétettek észre, hogy azokból hadi hajós seregek akarnak kivezni és az egyesült Státusok' segítségére Amérikába menni: tehát az Anglus kikötőhelyekben nagy sietséggel fegyverkeztetni kezdették a' készületlenül azokban találtató több hadi hajókat is.

Rénusi Szövetség.

Kasselből Nov. 14-dikén írták, hogy onnét kevés napok alatt apró tsapatokban 4000 emberekből álló új fegyveres sereg indúlt útnak a' Frantzia nagy ármáda fele. — A' Király születése napját Nov. 15-dikén *Te Deum* énekléssel, és külömb-

külömbféle egyéb vígadózással innepelték *Kasselben*, mellynek alkalmatosságával sok polgári és katonai előmeneteleket hirdettetett. ki a' Király. A' Korona Rend' tagjai közzé is sok új érdemes tagok felvételődtek, a' kik között *Blumenbach*, *Crell*, és *Eichhorn* nevű *Göttingai* Professoroknak, a' 'Sidó Consistórium' előülőjének *Jakobsonnak*, és *Bauer* Marburgi Professoroknak neveik is előfordúlának. A' *Corvey* Püspök a' Rend Komendátori Keresztesévé neveztetett.

Nov. 9. 10. 12. és 13-dik napjain külömbkülömb, t. i. 500, 1200, 's több emberekből álló Fr. fegyveres tsoportok útaztak a' Ménusi Frankofurtumon által, a' nagy ármadához folytatván útjokat.

Lipsiában négy ispotályokat készítettek - el a' Szakszoniai ármádától oda vissza érkező terhes sebesekek számokra, a' milyen sebesekek Nov. 6-dikán már megérkeztek volt *Dresdába* 6 szekereken, 's a' többek is minden órán várattattak.

Újabban néhány *Bavarus* és *Württembergi* fegyveres tsapatok folytatják útjokat Szakszónián által a' nagy ármáda felé. Azok a' Gróf *Wrede* vezérlése alatt lévő ármadához mennek. — A' Szakszoniai seregek' telyes számra való kipotoltatásokra is számos tsapatok indítottak útnak *Torgauból*, a' hol a' Rekruta Batalionok organizáltatnak.

Nov. 14-dikén írta a' *Lipsiai* újság, hogy a' Warschauer Nagy Hertzegségben éppen akkor gyűjtöttek össze 25,000 új conscriptusokat, a' kik közzül 18 ezeret azonnal útnak indítani akartak a' nagy ármádiához.

Hír - a d á s.

Ezennel hírül adatik, hogy az Ungvári Királyi Kamerális uradalom, e' folyó esztendőben Deczembernek 23-dikán, egy itt Ungvár városában lévő Apatikáját a' mellette lévő házzal együtt, a' melly két szobából, egy konyhából, és egy laboratoriumból áll, licitatio által eladatattja, mellyre nézve a' kiknek a' megvevésire kedvek leszen, azt írt napon megjelenhetnek.